



Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Latvijas Valsts prezidentes V.E. Dr. Vairas Vīķes-Freibergas, runa ANO Ģenerālās asamblejas 59. sesijā Ņujorkā, 2004. gada 22. septembrī

Prezidenta kungs,
Ģenerālsekretāra kungs,
Ekselences,
Dāmas un kungi!

Es vēlos, kaut es varētu uzsākt šo diskusiju optimistiskākā noskaņā, taču kopš mūsu iepriekšējās pulcēšanās šeit ANO Ģenerālajā Asamblejā pirms gada, pasaules arēnā ir notikuši daudz dramatiski un satraucoši notikumi. Tas īpaši attiecas uz upurus nešķirojošiem un brutālajiem teroristu uzbrukumiem civiliedzīvotājiem visā pasaulē: Krievijā, Spānijā, Irākā, Izraēlā, Saūda Arābijā, Indonēzijā un daudzās citās valstīs.

Tas attiecas uz uzbrukumiem bērniem un viņu vecākiem skolās, autobusos un lidmašīnās. Tas attiecas uz sprādzieniem, kas gandrīz ik dienu notiek cilvēku pārpilnās ielās, tirgus laukumos un dzīvojamās ēkās. Tas attiecas uz sadistisko lepmumu un baudu, ar kādu teroristi filmē nošaušanas, rīkles pārgriešanu un galvas nociršanu saviem upuriem.

Mērķtiecīga mierīgo iedzīvotāju spīdzināšana un nogalināšana ir viena no viszemiskākajām barbarisma izpausmēm. To var pielīdzināt noziegumam pret cilvēci, etniskajai tīrīšanai un genocīdam. Diemžēl, terorisms neizzūd no 21. gadsimta laikrakstu virsrakstiem. Gluži pretēji - terorisms kļūst par karošanas pamatmetodi, ko izmanto ar kaut ko neapmierināti grupējumi savu politisko mērķu sasniegšanai un savu valstu valdību šantažēšanai. Šādu līdzekļu izmantošanai nav attaisnojuma. Jebkurš šķietami cēls mērķis var tikt diskreditēts, ja tā sasniegšanai tiek izmantots terorisms.

Bieži vien valstis, kas saskaras ar teroristu uzbrukumiem, pielieto daudzkārt pārākas militārās iespējas, lai dotu spēcīgu triecienu reāli pastāvošiem vai aizdomās turētiem teroristu objektiem. Taču šādi triecieni pārāk bieži ir paši izraisījuši nevēlamas blakusparādības - tie ir turpinājuši mierīgo iedzīvotāju ievainošanu un nogalināšanu un īpašuma iznīcināšanu. Šādi triecieni nekādā veidā nav mazinājuši dziļi iesakņojušās aizvainojuma jūtas neapmierināto iedzīvotāju daļā. Dažu pēdējo gadu un patiesībā pat dažu pēdējo gadu desmitu notikumi atklāj kailo un skaudro patiesību, ka militārs risinājums vien nav spējis izskaust terorismu un ka terorisms nav pierādījis sevi kā efektīvu līdzekli politisko mērķu sasniegšanai.

Šādi nemitīgi nogalināšanas un savstarpējā naidīguma veicināšanas cikli var izbeigties tikai tad, ja visas iesaistītās puses atsakās no vardarbības. Latvija uzskata Ceļa karti mieram Tuvajos austrumos par vienīgo iespējamo līdzekli, kā darīt galu Izraēliešu un Palestīniešu savstarpējām sadursmēm. Mūsu valsts aicina ieinteresētās puses darīt visu iespējamo, lai mazinātu spriedzi un atsāktu miera procesu.

Irākā ASV vadītie koalīcijas spēki ir nodevuši varu pagaidu valdībai, taču drošības problēmas kavē valsts atjaunošanu un apdraud brīvu un taisnīgu vēlēšanu norisi nākamā gada janvārī. Pārmaiņas procesi Irākā prasīs arī turpmāku starptautisku palīdzību, un es aicinu ANO uzņemt aktīvu lomu šajā sakarā.

Afganistānā nākamā gada pirmās vēlēšanas šīs valsts vēsturē. Latvija cer, ka šo vēsturisko notikumu neiztraucēs vardarbīgi mēģinājumi izjaukt demokrātiskos

procesus valstī. Latvija ir gatava arī turpmāk atbalstīt starptautiskos centienus nodrošināt mieru un drošību gan Afganistānā, gan Irākā.

Dāmas un kungi!

Desmit gadus pēc humānās katastrofas Ruandā mēs atkal saskaramies ar sistemātiskām mierīgo iedzīvotāju izvarošanām, spīdzināšanām un nogalināšanu, kas notiek Darfūras reģionā Sudānā. Tas ir pieņēmis tik plašu mērogu, ka to jau var uzskatīt par etnisko tīrīšanu un genocīdu. Latvija apsveic Āfrikas Savienības vidutāja lomu un aicina visas iesaistītās puses nodrošināt, lai šī reģiona civiliedzīvotāji turpmāk vairs neciestu. Mūsu valsts atbalsta ANO Drošības padomes 18. septembra rezolūciju, kura aicina Sudānas valdību izlēmīgi rīkoties, lai apturētu vardarbību.

ANO paveras perspektīva atvērt jaunu ANO miera uzturēšanas misiju Sudānā, papildus jau esošajām 17 konkrētās vietās izvietotām operācijām. Tikai dažu pēdējo mēnešu laikā vien tika nodibinātas divas jaunas misijas - Burundi un Haiti -, un vēl viena - Kotdivuārā - ir paplašināta. Tā rezultātā ANO nākamā gada budžets miera uzturēšanai var gandrīz dubultoties. Latvija ir dziļi uzticīga ANO un efektīvai daudzpusējai iesaistei kā ANO darbības centrālajam elementam. Latvija uzskata, ka Apvienoto Nāciju Organizācijai ir jāsaglabā tās būtiskā vidutāja loma starptautiskajos konfliktos, un ka ANO dalībvalstīm ir jāsakopo politiskā griba atbalstīt ANO kā patiešām reālu miera spēku.

ANO Drošības padome ir bijusi galvenais forums, kurā pasaules valstis kopīgi apspriež miera un drošības jautājumus. Latvija uzskata, ka Drošības padomes reformu Darba grupai ir jāturpina darbs un jāizvirza priekšlikumi, kā panākt, lai Padome labāk atspoguļo mūsdienu politiskās un ekonomiskās realitātes, kā piešķirt Padomei lielāku likumību un padarīt to efektīvāku. Jāturpina nopietna diskusija par ANO Drošības padomes pastāvīgo un nepastāvīgo locekļu skaita palielināšanu. Tādas valstis kā Japāna vai Vācija šajā forumā var uzņemt lielāku lomu, un tām tas ir jādara - ņemot vērā šo valstu ievērojamo ieguldījumu ANO aktivitātēs un saistībās.

Ierosinājumi koordinācijas uzlabošanai starp Ģenerālo asambleju, Ekonomisko un sociālo padomi (The Economic and Social Council, ECOSOC) un Drošības padomi nav neko daudz devuši. Mandātu pārklāšanās un centienu dublēšanās turpina mazināt ANO efektivitāti. Reformas nepieciešamas arī ANO Ekonomiskajā un Sociālajā programmā. Piemēram, kāpēc Ekonomiskās un sociālās padomes publicējumi tiek izskatīti četras reizes gadā, lai gan pietiktu ar divām?

Šāda nevajadzīga darbības samazināšana izskatīšanas procesā līdzās Ekonomiskajā un sociālajā padome darbošos komisiju pārstrukturēšanai varētu atbrīvot vitāli nozīmīgus finansu un cilvēkresursus, kas varētu tikt izmantoti svarīgām ekonomiskās un sociālās attīstības programmām jaunattīstības valstīs.

Latvija atzīst Apvienoto Nāciju Organizācijas un citu starptautisku organizāciju nozīmīgo lomu attīstības veicināšanā un nabadzības mazināšanā visā pasaulē. Tikai pirms 13 gadiem atguvusi neatkarību, Latvija pakāpeniski nobeidz pāreju no saņēmējas uz donorvalsts statusu. Latvija ir pateicīga par vērtīgo palīdzību, ko ANO Attīstības programma ir tai sniegusi kopš 1993. gada un ir gandarīta, ka ANO Attīstības programma ir pagarinājusi savu mandātu līdz 2005. gada beigām. Lai gan līdzekļi, ko Latvija sniedz attīstības veicināšanai pasaulē, nav īpaši lieli, Latvija ir apņēmusies līdz 2006. gadam attīstības veicināšanai veltīt ne mazāk kā trešdaļu procenta no iekšzemes kopprodukta, kā tas tiek prasīts no visām Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Latvijas prioritātes sadarbībai attīstības veicināšanā ir virzītas uz demokrātiskas un civilas sabiedrības veicināšanu, ekonomikas attīstību, vides aizsardzību un citiem jautājumiem Eiropas Savienības kaimiņvalstīs, īpaši Baltkrievijā, Gruzijā, Moldovā, Krievijā, Ukrainā un Uzbekistānā. Dažām no tām Latvija jau ir sniegusi divpusēju tehnisko palīdzību.

Latvija iestājas par atšķirību samazināšanu starp attīstīto un jaunattīstības pasauli. Industriālo sabiedrību, kurā mēs esam piedzimuši, līdz šim raksturoja smagas rūpnieciskas iekārtas un instrumenti, kas ir iezīmējuši cilvēces progresu divu pēdējo gadsimtu laikā. Tagad šī sabiedrība pārtop par informācijas un zināšanu sabiedrību, kurā svarīgs dzinējspēks ir novatorisms. Latvija aktīvi iesaistās ANO Pasaules galotņu sanāksmē par Informācijas Sabiedrību (WSIS) un jūtas pagodināta vadīt Sagatavošanas komiteju galotņu sanāksmes otrajai kārtai, kas notiks Tunisijā 2005. gada novembrī. Šīs galotņu sanāksmes procesam būtu jāklūst par vienu no elementiem starptautiskās sabiedrības centienos iznīdēt nabadzību, kas ir iezīmēti Tūkstošgades attīstības Mērķos (*Millenium Development Goals*), kas laika posmā līdz 2015. gadam tiks regulāri pārskatīti.

Dāmas un kungi!

Lai gan šeit sapulcējušās delegācijas pārstāv daudzas dažādas vides, piekopj dažādas reliģijas un runā dažādās valodās, mums visiem šajā telpā ir kopīga vēlēšanās padarīt mūsu pasauli labāku, tīrāku, mierīgāku un pārticīgāku. Mums ir kopīgs pasaules uzskats par to, ko nozīmē būt cilvēkam, un izpratne par katra cilvēka dzīvības neatņemamo nozīmi. Jo vairāk mēs centīsimies iedzīvināt tādas vērtības, kā iecietība, līdzjūtība un savstarpējā cieņa, jo cilvēcīgākas un humānākas būs mūsu sabiedrības.